

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

459

1768

C

20

KW 459
C 20

459
C 20

kw 459
C 20

~~489. N. 174~~

459
C 20

AANMERKINGEN

OVER HET

M I S B R U I K

D E R

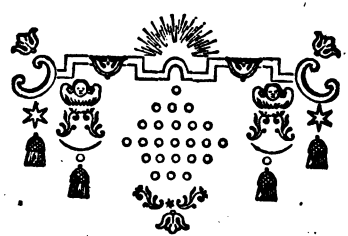
L E T T E R V.

„Wat Tuimelgeest beheerscht het land, wat bastaerdy
 „Valt in ons eigendom, en finet als een harpy
 „Tot ons schandael geteelt, met haer vergifte pennen
 „De gantsche lugt, zelf eer wy 't gruwzaam monster
 kennen?”

ANTONIDES. I Mengeld.

D O O R

HENDRIK PIETERSON.

Te A M S T E R D A M,

By de Wed. J. W. PRUYS, Boekverkoop-
 ster en Zegel-Lak Maakster op de Gel-
 derschekaay. 1768.

OP DE
WELGEGRONDE TAALKUNDIGE
AANMERKINGEN

OVER HET
MISBRUIK DER LETTER **V**;

UITGEGEVEN

Door myn zeer Taallievenden Vriend

HENDRIK PIETERSON.

Qui bene distinguit, bene docet.

Gy Letterminnaars! ziet een staal van 't noestig breyn
Met Lettervrugten steeds bezwangerd, U vertoonen
In deeze Lettergift zeer zaakryk en in 't kleyn
Van Hem, die ik erken voor een, van Febus Zoonen.

De blyken daar van zyn, zyn Heldenpoëzy
Onlangs zyn pen ontvloeyt in de allerblydste dagen (*)
Waar in een taalfieraad, ja ook een zakenry
Zig opdoet voor elks oog tot yders welbehagen.

Het

(*) Zieme onder meer andere Vaarsen op de Dichtklanken ten titel voerende: De Y Stad in gejuich over de aankomst van zyns H. V. D. den Heere Willem den Vyften Neêrlands Erftadhouder en Haare K. H. Mevrouw Frederica Sophia Wilhelmina van Pruïsen Hoogst deszelfs Gemalin &c. &c. &c.

Het een en ander, in dit boekdeel voorgestelt
Van Letter V en meer, zulks staat op vaste voeten;
't Is wel doorkneder dat deez' brave Letterhelt
Ons opdist: Ik zal Hem gulhartig dan begroeten.

Ja 'k doe't van stonden aan en zeg: Heb dank myn Vriend!
Voor deze nyv're vlyt met dit uw taalopbouwen.
Vaarvoort in dit uw werk, ons siefdryk toegedient.
Doe ons nog menigwerf uw pennevrugtaanfchouwen.
Uw arbeyd strekke voorts ten nut van elk! En kon
Ik uw Persoon en werk in duurzaam koper etzen,
Den roest ten spyt: Ik deed zulks Waarde PIETERSON!
By Heven zal ik zulks nog wel met Lett'ren schetzen.

FRANCOIS BEKIUS,

V: D: M: te Ipendam.

Op

OP DE
WELGEGRONDE TAALKUNDIGE
AANMERKINGEN.
OVER HET

MISBRUIK DER LETTER V;

Opgesteld door myn' Taalminnenden
Vriend.

HENDRIK PIETERSON.

K L I N K D I C H T.

♠ **M**oedertaal, waarby geen andre taal kan halen
In rykdom, zuiverheid, bevalligheid en pracht,
Hoe word uw schoonheid niet bezoedelt en verkracht
Door veelen, die verwaant van 't spoor der rede dwalen!

Het zy men u vermengt met schuim van andre talen,
Of u een ongewoone en misfelyke dragt
Om 't lyfsfeld, die, met recht van keuneren veracht,
Uw fiere en eedle tred belemmert en doet dalen.

K L I N K D I C H T.

Dit zaagtge δ P I E T E R S O N , en 't dreef uw yver aan,
Om die verkeerde drift met moed te keer te gaan,
En 't wangebruik door kracht van reden uit te bannen.

(werk,
't Gaat wel, myn Vriend. Vaar voort met uw begonnen
Val dus der onkunde en vermetelheid te sterk.
Zo, worde uw naam gespeld by dien der grootste man.
(nen!

C. GROENEVELD.

AAN-

AANMERKINGEN

OVER HET

MISBRUIK DER LETTER V.

Geliefde Vaderlanders en Taalgenooten! onze zo fierlyke en overschoone Moedertaal, die met zo veele manlyke schreden naar de volkomenheid gestegen is; dient men immers van alle wangestalten niet alleen te zuiveren; maar ook zuiver en onbezoedeld te bewaaren.

Hierom is het dat ik de veder opneeme en my onderwinde deze *aanmerkingen* voor uwe oogen te leggen, om te onderzoeken of het gebruik van de V, op het einde van eene lettergreep achter eenen korten of langen klinker in plaats van eene F, voor eene bezoedeling te houden zy, of niet.

Dit gebruik ziet men t'hans in veele beschaafde schriften, zo wel in *byvoegelyke* als *zelfstandige naamwoorden*.

Van de *byvoegelyken* zyn deze tot voorbeelden:

	Styf		Styv
	Doof		Doov
voor	Lief	zet men	Liev.
	Braaf		Braav, enz.

A 4

Van

3. AANMERKINGEN OVER HET

Van de *zelfstandigen* deze:

	Graf	Grav
	Brief	Briev
	Dief	Diev
voor	Duif	zet men Duiv
	Bedryf	Bedryv
	Hof	Hov, enz.

Het welke geschiedt, om dat de V in het *vrouwelyke geslagt* der *byvoegelyke* en in het *meervoudige getal*, der *zelfstandige naamwoorden* gevonden wordt, als:

	Byv.	Styve
		Doove, enz.
	Zelfst.	Graven
		Brieven, enz.

Ook doet men het zelfde in de *werkwoorden*, als:

	Ik schuif	Ik schuiv
	Ik geef	Ik geev
	Ik beef	Ik beev
voor	Ik leef	zet men Ik leev
	Ik sterf	Ik sterv
	Ik zelf	Ik zalv.

Om dat de *oorspronkelijke wyzen* van deze *werkwoorden* zyn,

	Schuiven.
	Geeven.
	Beeven, enz.

Ik zeg dit, vindt men t'hans in veele *befchaafde schriften*, ja zelfs by *Schryvers* die met alle *recht* den naam van *Taalkenners* waardig zyn.

Echter *mogen*, noch *konnen* wy deze *Spelling* (niet uit eenige *vermetelheid*, zulks

zy verre van ons; maar op het voetspoor van zo veele doorluchte Mannen wier gangen wy, hoe onmagtig daar toe, al hygende poogen na te wandelen) niet billyken en goedkeuren om twee redenen, vooreerst:

Om dat zy by de grootste Taalkundigen, het zy vroege of latere, nooit plaats gevonden heeft; ter oorzaake, dat zy die gelyk nog heden de meeste Kenneren voor geene eigenschap onzer spraake erkenden. Maar de algemeene, dat is met eene F, als eigen aan de *Buiging* van onze *Naam-* en *Werkwoorden* beschouwt hebben. Dunkt het iemand vreemt, dat 'er eene andere letter in het *Werkwoord*, als men het buigt, geplaatst worde, dan die van de *onbepaalde wyze*, hy beschouwe eens of andere taalen zulks oök niet onderworpen zyn.

By voorbeeld in de Latynsche, het eerste regelmaatige werkwoord dat men in de schoolen gemeenlyk leert, als:

Amare, heeft in den *tegenwoordigen tyd* van de *toonende wyze*: *Amo*, *Amas*, *Amat*, *Amamus*, *Amatis*, *Amant*, en by de Franschen verandert dit zelfde aldus:

Aimer, in den *tegenw. tyd*: *j'aime*, tu *aimes*, il *aime*, nous *aimons*, vous *aimez*, ils *aiment*. Waaruit blyken zou, dat de onze deze taalen, in regelmaatigheid nog te boven gingen: want in het *meervoudige getal* behouden zy de zelfde letters, als die van de *onbepaalde wyze*, by voorbeeld:

Schuiven, *Geeven*, *Beeven*, enz. heeft in den *tegenwoordigen tyd* van het *meervoudig getal*, wy

A 5. *schui-*

10 AANMERKINGEN OVER HET

schuiven, wy *geven*, wy *beeven*; want dit is toch zeker, hoe meer een werkwoord naar zyne *onbepaalde wyze* gelykt, hoe regelmaatiger zulks is.

Maar iemand zou mogen zeggen, men moest de F, om onze werkwoorden nog regelmatiger te maaken, en tot meerder volmaaktheid te brengen, (zelfs al was het daarom alleen) uit het *eenvoudige getal* wegdoen. Doch daar tegen breng ik myn tweede reden in, naamelyk:

Dat die Taalvernufsten de letter V en F altyd voor *wisfelletters* gehouden hebben, en daarom van die uitgeleerde Mannen, welke onze Taal niet ten deele, maar in alle haare gronden beschouwt en gekent hebben, is verworpen, of stilzwygende voorbygegaan, deze zo gewaande ongeregeldheid. en dat zy daarenboven in 't oog gehouden hebben, het geen voornaamelyk hier by staat aan te merken, het verskil in de uitspraak dat 'er tusfchen *schuif* en *schuiven* is. Kan men dit, omdat het oog te veel op die nieuwhed gevestigd is, niet onderscheiden, laat men een *werkwoord* neemen dat in de *onbepaalde wyze* eene F heeft, gelyk *straffen*, buigende dit gelyk *schuiven*, en acht geeven of 'er wel het minste onderscheid in den klank is, als:

Ik straf	Ik schuif
Gy straf	Gy schuift
Hy straf	Hy schuift.

Wie hoort hier, in ik *schuif*, gy *schuift*, hy *schuift*; het geluid van-de V?

Maar ik staaf hier myn voorstel met den klank, en men vindt in de *Aanmerkingen over*
bet

bet gebruik der V, in de Boekzaal van de Maand April 1765, bladz. 479, dat men zich geenzins naar den klank en de uitspraak der woorden in het spellen kan schikken, dewyl 'er menigvuldige woorden zyn, in welke men de letteren waarmede zy, zelfs naar het algemeen gebruik der beste hedendaagsche Schryvers, gespeld worden, geenzins hoort, met deze voorbeelden *ontvangen*, *afvraagen*, *opvatten*; en wederom zulken van welke men niet hooren kan of zy met v dan met f gespeld zyn, te weeten: *afbreeken*, *afdoen*, *afwachten*. En (zegt de Schryver) indien men zich naar den klank en de uitspraak moest schikken, zo zouden die woorden dus gespeld dienen te worden, *ontfangen*, *affraagen*, *opfatten*, en de anderen (om dat men niet hooren kan, of zy den klank van v of f hebben) zou men kunnen schryven *avbreeken*, *avdoen*, *avwachten* (*).

De-

(*) Deze *Aanmerkingen* haal ik hier aan, alzo ik vermoede dat zy veelen niet alleen in die verkeerdheid gestyfd, maar ook anderen daartoe hebben overgehaald; die nu zien kunnen of 'er sierlykheid in te vinden is, of niet; zo zy onze *Aanmerkingen* gelieven door te bladeren, opdat zy daar door van hunne gewoonte mogen afzien, of integendeel, daar in voiherden blyven. Ik zeg, dat ik deze *Aanmerkingen* daarom bybreng, en ook om dat de Schryver daarvan zegt. „ Ik zal by myn gevoel, len dienaangaande zo lang blyven, tot ik beter on- „ derrecht worde, waartoe ik altoos bereid ben.” Ik nu reeds eenen geruimen tyd een vuurig verlangen gehad hebbende, dat 'er een bedreevener vernuft dan het myne, dien Schryver de wanvoegelykheid (immers, is het by my zo) daarvan onder 't oog bragt; doch vergeefs! ziende dat niemand zich hier tegen heeft opgedaan, het welke niet zonder reden is, als men die bedillallen en hekelzicken beschonwt, die byna alle schriften en voornaamelyk die de letteren betreffen, met hunne scherpe pennen zo jam-

Deze rede fchynt myne gezegdens ten eenemaal om verre te werpen, dierhalve zal het noodig zyn te onderzoeken, welke weezentlykheid zy in zich bevat en of ze voor beftaanbaar mag doorgaan. Ten dien einde vraag ik, wie toeftemt, of bewilligt dat men den klank in die woorden niet onderfcheiden kan?

Aangaande het werkwoord *ontvangen*, zulks wordt van de minften met V gefchreeven, om dat de klank niet anders als F is, het welk veroorzaakt wordt door de fcherpheid des voorgaanden medeklinkers, gelyk in andere woorden meer; en *ontfangen* dus fchryvende, kan men voor geene misftelling rekenen: want daar, om heeft zo een gantsche drom van Letterhelden (wiens naam in ons konstlievend Vaderland al voor langen de onfterfelykheid is toegewyd,) dit zelve ook gebezigd en ons nagelaaten.

Desnietteenftaande keur ik (*) *ontvangen*; dus gefpeld niet af maar ftem echter niet toe, dat dit tot eene drangreden dient, om de V op het einde van eene lettergroepe te plaatsen:

jammetlyk en ongenadig doorhaalen. Vergeefs zeg ik, na de zulken gewacht hebbende die mynen wensch voldeeden; heb ik my t'hans onderwonden, dit ontwerp (na dat ik het zelve nu ruim drie jaaren, onder my hebbende berustende gehouden,) aan den dag te geeven, zonder my eenige aanvallen te bekreunen, en volkomelyk den nyd getroost zynde; dewyl ik hier mede niets anders bedoele, dan onze Moedertaal by haare zuiverheid te bewaaren, en of het my geluktel, „*deze inktblakken uit onze Boeken te wifchen.*”

(*) Dit voorzetsel *ont* betekent *af*, en zo geeft dit woord te kennen, iets van iemand vangen of afvangen door aanneming; en fomwyl en eene berooving van het

zén: want vindt men elders eenen misflag, zulks wettigt ons niet om andere mislagen te moogen invoeren.

Wat de anderen aanbelangt, naamelyk *afvraagen*, *opvatten*, hoort men daar geen onderscheid? neemt ze eens beide op de lippen, te weeten *ontfangen* en *afvraagen*, of *opvatten*, en spreekt ze een voor een uit: zo zal men bevinden dat de lippen minder aan elkanderen zullen raaken, van *afvraagen* en *opvatten* dan van *ontfangen*, dewyl „de F met „eene sterker beweeginge de onderste lip te „gens de bovenste tanden trekt, dan de V.” En men kan dit onderscheid nog klaarder bemerken, wanneer men die woorden zonder de voorzetsels uitspreekt, dewyl de voorgaande F, en P de zachtheid der volgende V meer of min verdooft; gelyk wy daarvan reeds iets gezegt hebben.

En aangaande deze; *afbreeken*, *afdoen*, *afwachten*. Is daar geen klank van F? zal 'er wel iemand wezen die deze werkwoorden met V zal schryven? met een woord, wat hier van zy, moet men maar ieder Hollander vraagen, zo hy maar eenigzins de pen behandelen kan: en men zal uit zyne penne zien vloeijen, *ontfangen*, *afvraagen*, *opvatten*, *afbreeken*, *afdoen* en *afwachten* het geen my, en mogelyk ook anderen gantsch geen duister bewys oplevert, dat die voorzetsels *af* den klank van F, en die andere woorden gelyk *opvatten*, enz. dien van

het geene een werkwoord betekent, gelyk: *onterven*, *ontedelen*, iemand van eene erfenis versteeken, of van zynen aeldom berooven enz.

14 AANMERKINGEN OVER HET

van V hebben: want hier geldt het antwoord, dat iemand eens gaf, op de vraag; wat men voor waarheid moest houden, dat een, of dat elk zeide?

Die Schryver dan, zoekt den klank te ondermynen, gelyk hy daadelyk doet, stellende alleen de buiging en afkomst voor regels in 't schryven, op dat hy daar door vryheid hebbe van de taal naar zyn eigen oordeel te behandelen, en voldoet daar mede ook werkelijk aan de gevolgen, welke wy bladz. 27. daar uit trekken.

Hy gebruikt de V in *beeft*, derde pers on van het enkelvoudige getal, van het werkwoord *hebben*; om dat de V met het geluid der H beter overeenkomt dan dat der F; en brengt daartoe ook de Hebrceuwſche *Beth* by, die van den eenen voor eene B, en van den anderen voor eene V wordt uitgesproken: ook om dat het zelfde *werkwoord*, in 't Engelsch *to have* mede eene V aanneemt; zo dat (zegt de Schryver) het my toefchynt dat 'er meer reden is, om *beeft* met V dan met F te ſchryven. Maar ik vraag hoe men dit zal kunnen goed maaken dat het geluid der V hier met de H beter overeenkomt dan dat van de F? en of men zynen ſchryfftyl naar andere taalen dus ſchikken mag? dan kan een ander zich wel ſchikken naar de Hoogduiſche: want daarmede heeft ons *werkwoord* nog meer overeenkomst, te weten, in de *onbepaalde wyze*, dewelke is *haben*. Dan had ik tot ſtaaving van *ontfangen* met eene F te ſchryven, wel kunnen bybrengen, het Hoogduiſche *empfangen*, dat meer is, dat de ouden dikwyls
ee-

eene F voor eene V gebruikten, byzonderlyk na eene T; by voorbeeld: *tfolk*, *tfier*, *ontfoeren*; gelyk ons den Heere Tuinman in de 132te Aanmerking, van zyn *Oud en Nieuw* aantekent. En het geen hy op het woord *ontfangen* in het *vervolg van zyne Fakkelt der Nederduitfche Taale*, bladz. 149 heeft aangemerkt.

Maar zullen wy ons hier verder over uitlaaten, terwyl wy verzekerd zyn, dat van duizend Nederlanders geen tien dit zullen noch kunnen hunne penne inwilligen? men laate liever zo eenen met deze fpreek vertrekken:

Jubeo stultum esfe libenter.

Zodaanig behandelt die Schryver ook de Naamwoorden, te weeten die in derzelve afkomst eene V hebben, als: *Geloof*, *Schryft*, *Belofte*, *Erfgift*, enz. Schryft hy *Geloov*, *Schryvt*, *Belovte*, *Erfgift*, om dat zy van de *werkwoorden*, *Gelooven*, *Schryven*, *Belooven*, en *Erven geeven* afkomstig zyn.

Dit zou eenigen grond fchynen te hebben; maar indien men op de afkomst ziet, gelyk men behoort te doen, waarom fchryft men dan *Schryvt*, *Belovte*, en *Erfgift*, en niet *Schryvot*, *Beloovte*, *Erfgeevot*? want daar mede zou men de *afkomst* in den hoogften graad in acht neemen: *naar den klank kan men zich toch geenzins fchikken*. (gelyk gezegt wordt,) niemand echter kan, noch zal zulk eene spelling goedkeuren; en daarom geef ik ter overweeginge; of een woord dat van een ander aftammende is, met het woord daar het van aftamt in alle deelen moet overeen-

eenkomen? en of dit aan andere taalen ook eigen is. Niemand zal dit kunnen toestemen, wanneer hy zich ter onderzoekinge dezer zaake begeeft, en daarom kan en mogen de eerste spelling niet verwerpen.

Men vindt ook *hoofst* met V gespeld, by dien Schryver, gegrond op het (*) aaloudc. *bovet*, ziende weder op de afstamminge. Wonder! dat die Schryver dat *bovet* niet beter keurt en t'hans zoekt in te voeren. Andere Ciceroos en vernuftige Taalkenners, die den oorsprong onzer woorden uit aaloudc boeken opdelfden, hebben ons nimmer zulke harsenschimmen nagelaaten.

Gelyk die oplettende en Taalkundige Heer Carolus Tuinman, in zyn leeven laatst Leeraar te Middelburg, het woord *hoofst* wel van *bovet* afleidt, doch echter onze spelling heeft daar gelaaten. Ik zwyge van den beroemden Heer François Halma; den geleerden Heere Arnold Moonen, in leeven, welsprekend Leeraar te Deventer; den onvermoeiden Heer David van Hoogstraten; den doorkundigen Kerkleeraar J. Nyloë; den lofwaardigen Willem Sewel, en van vroegere en latere Taallichten, die voornaamelyk on-

(*) Ik schryf *aaloud*, om dat zulks by veelen reeds het burgerfchap verkreegen heeft, en *aloud* als in ballingschap gezonden is, ook voldoet my de betekenis beter, dewyl het zo veel zegt als gantschelyk, t'eenemaal, zo vindt men by onze Voorvaders *aallyk* voor *gantschelyk* *oalduitsch* voor *gantsch* *Duitsch*. Nader bescheid hiervan kan men vinden by den Heer L. Meijer, in zyn Woordenschat 3 deel bladz. 3. By den Heer F. Halma, in zyn groot Nederduitsch en Fransch Woordenboek, en elders.

onder den Adel van Neêrlands Dichteren te vinden zyn ; en waar onder die uitstekende Mannen , Hooft, Vondel, Antonides en Vollenhove, met duurzaame glansfen, als heldere zonnen mogen lichten en blinken, „ en die in en door bunne fchriften, zo lang de „ aerde op haere grontvesten rust, zullen lee- „ ven.”

Nu haalt de Schryver zulke aan, die in hunne *Buiging*, te weeten in hun *Meervoudig getal* eene V hebben, als: *Braaf, Brief, Doof, Grof, Hof, Slaaf*, en die fchryft hy, gelyk wy bladz. 7 en 8 reeds gezegt hebben, *Braav, Brieu, Doov, Grov, Hov, Slaav*. Wat Nederlander zal dit goedkeuren? ja wie zal niet billyk eene vreemdheid laaken, die tegen de fchriften der beste Taalkundigen aanloopt?

Wy willen nog niet eens aanroeren dat de V de ftuiving der klinkers niet kan uithouden: maar vraagen, of men om dat de V in het *meervoudige getal* is, het enkelvoudige daar naar zal fchikken? en of het iemant vreemd fchynt dat het enkelvoudige het meervoudige niet gelyk is? men befchouwe maar eens andere Taalen: De Latynfche heeft *Speculum Specula, Cubile Cubilia, Mos Mores*. De Franfche heeft *Cheval Chevaux, Canal Canaux, Betail, Betiaux*.

Daarenboven tekent de Heer Moonen, aangaande deze zaake zeer gepast aan (te weeten van het verwisfelen van F in V) in zyne *Spraakkonst* bladz. 7. zeggende. „ *De En- „ gelfchen koomen hier mede eenigszins overeen, die „ van Wife, Wives, van Knife, Knives, „ maaken.*”

B

En

En Sewel, „wy zyn 't niet alleen die zo doen,
 „ de Engelschen schryven insgelyks, Calf, Cal-
 „ ves, Life, Lives, Knife, Knives, Wi-
 „ fe, Wives, Loaf, Loaves, Wolf Wol-
 „ ves”. Zie zyn Spraakk: bladz. 19. (*).

Neemen wy de *Byvoegelyke* naamen, dan zyn wy het met de Franschen ook eens in het *vrouwelyke geslacht*, want de Naamwoorden die in F eindigen maakt men vrouwelyk met *Ve*, als:

Actif Active, Neuf Neuve, Cbetif Cbetive; waarom mogen wy dit insgelyks niet doen, in *Braaf Braave, Doof Doove, Grof Grove* enz?

Aldus begreepen dit ook de opstellers (bekend onder de Zinspreuk van *de Kamer in liefde bloeiende*) van de oude Tweefpraak der Nederduitsche Letterkonst, in den Jaare 1584 door hen uitgegeeven; alwaar men bladz. 64. dit volgende vindt:

„ Die met een f/ na een langhe klinker of na
 „ een meklinker enden/ datse een v/ int wyfpyche
 „ geslacht aennemen/ als doof/ ryf/ ende dove/
 „ ryve: also oock zelfstandighe namen en woor-
 „ den doen zo die een e/ after an nemen als
 „ wyf/ graaf/ leef etc. wyve/ grave/ leve/ etc.”
 en bladz. 72. onder de 3 vervoeging der
 werkwoorden, daar behouden zy de f ook
 in hunne buiging, gelyk men kan nazien.

En dus zegt een Schryver van onze tegenwoordige eeuw

„ 't woord verkeert

„ Van f in v, indien het eerst vermeert

„ Door

(*) Verstaat de eerste Druk, in andere drukken, de 2, 3 en 4. is het te vinden bladz. 29.

„ Door de e, als *Half* in *Halven*, *Leef* in *Leeven*,
„ Gelyk ook *Gaaf* in *Gaaven*, *Geef* in *Geeven*.”

J. van Belle, *Wegwyzer ter Spel- Spraak- en Dichtkuden*, bladz. 10.

Zoekt men echter de V in het *enkelvoudige*, om dat men haar in het *meervoudige getal* heeft, te plaatzen; dan moet men volgens die stelling *Huis*, *Doos*, *Glas*, *Kaas* ook schryven, *Huiz*, *Dooz*, *Glaz*, *Kaaz*, want deeze hebben in het meervoud *Huizen*, *Doozen*, *Glazen*, *Kaazen*; en niemand, vertrouw ik, zal dit *meervoud* anders schryven: want schreef men het met behoudinge van de S uit het eenvoud, zou de uitspraak dan aan het gebruik voldoen? dewyl de S een sissend en de Z integendeel een zacht geluid slaat (*).

By voorbeeld:

Huifen

Doofen

Glasen

Kaafen

(waar van de scherpheid des klanks zeer overeenstemt met de Fransche woorden, *Glace*,
Pla-

(*) Zie hier van de reeds aangehaalde Tweespraak bladz. 36. Arnold Moonen, *Spraakkonst* bladz. 16. alwaar het zelfde uit die Tweespraak te vinden is. David van Hoogstraten, *Lyst der Gebruikelykste Zelfst. Naamw.* onder de Letter C. Men zie ook eens wat de Heer A. Kluit hier van zegt, by de vermeerdering van deze *Geslacht Lyst*, (in welk werk, waarlyk schoone blyken van groote bedreevenheid doorstraalen.) Den Dichter Pels, in de voorrede van zyne vertaalde *Dichtkunst*. W. Sewel in zyne *Spraakkonst*, bladz. 26 en 32. En J. Nyloë, in zyne aanleiding tot de *Ned. Taal* hoofst. 6. § 10, bladz. 43 en 44.

20 AANMERKINGEN OVER HET

Place.) want zo min zacht de S is, in de woorden

Saai
Saffraan
Sali;

of in deze

Stremfel
Styffel
Versierfel.

zo min zacht is zy in de voorige. Ja ik voeg hierby, of men zich volstrekt naar het *meervoudige getal* mag schikken? dan moet men eerst betoogen dat het enkelvoudig van het meervoudig gemaakt is, en niet het meervoudig van het enkelvoudig, zo als gemeenlyk gesteld wordt. Waarby komt dat onze Voorvaders de F ook niet hebben willen verwerpen, maar schreeven in het meervoudig *diefven, briefven, boefve*, met *oorloofve*. Zie Tuinman in zyn Oud en Nieuw, reeds elders gemeld, in de 147 Aanmerking.

Laastelyk de Schryver zegt, de redenen die hem toeschynen, dat het gebruik der V beter dan dat der F is, dat hy dit uit dezen grond afleidt:

Dat het ontegenzeglyk is, dat het verband tusschen V en F het zelfde is, als tusschen B en P, D en T, G en CH: en daarom meent hy met recht, dit gevolg te mogen trekken: dat zo veel reden als 'er is, om te schryven, Gy, Hy *krabt*, Gy, Hy *slabt*, en niet *Krapt*, *Slapt*; Gy, Hy *biedt*, Gy, Hy *Houdt*, en niet *biet*, *Hout*, *ik vraag*, Gy, Hy *vraagt*, *ik weeg*, Gy, Hy *weegt*, *ik voeg*, Gy Hy *voegt*, en niet *ik vraach*, Gy, Hy *vraacht*, *ik weech*,
Gy,

Gy, Hy *weecht*, ik *voech*, Gy, Hy *voecht*; dat 'er even zo veel reden is, om de V in de *werkwoorden* in *ven* eindigende te gebruiken. En verder zo onvoegzaam het zoude zyn te schryven, ik *oraach*, *weech*, enz. even zo onvoegzaam is het ook te schryven ik *Geef*, ik *Leef*, enz.

Ten 2, zegt Hy. zo veel reden 'er is om te schryven, *Raad*, *Bloed*, *Voedfel*, *Stad*, en *Dragt*, *Klagt*, *Gewigt*, en niet *Raat*, *Bloet*, *Voefel*, *Stat*, en *Dracht*; *Klacht*; *Gewicht*, even zo veel reden is 'er zegt Hy, om *gehoov*, *schriovt*, *belovte* met V te schryven.

Wat het verband tusschen V en F, aanbelangt, daar tegen zou men kunnen inbrengen, dat men eerst bewyzen moest, dat men F *fe* noemt, gelyk de V *ve*: want zo naauw is het verband tusschen B en P, D en T: maar men zou kunnen tegenwerpen, dat G en CH, dus in de uitspraak zo min overeenstemmen, als V en F, en dat men CH echter op het einde van eene lettergreep achter een of meer klinkletters plaatzen mag, en dat men de V daarom de plaats ook niet behoorde te weigeren. Hierop zou men weder hervatten kunnen, dat men CH die plaats niet vergunt, of de klank moet zulks vorderen.

Dit ter zyde gesteld hebbende, wil ik echter niet ontkennen, dat men de V eene zachte F, en de F eene scherpe V noemen kan, want zulks blykt in de woorden *vel* en *fel*, *vier* en *fier* gelyk Moonen ons dit heeft aangekend.

Doch (hier besluit ik dit mede) het zy met dit verband hoe het wil; het gebruik verbiedt

22 AANMERKINGEN OVER HET

ons de V daar te gebruiken, en het zelve heeft die magt en dat gezag, zulks de Franschen daarvan zeggen:

L'Ufage est le tyran des Langues.

dat is,

Het gebruik is de dwingeland der Taalen.

Wat de redenen aanbelangen, om *Leev*, *Geev*, enz. in plaats van *Leef*, *Geef* te schrijven, zo als *Slab*, *Bied*, *Houd*, en niet *Slap*, *Biet*, *Hout*: Indien ik *slab*, *bied*, *boud* dus schrijven zo neem ik de Afkomst, of Buiging in acht; en met *slap*, *biet*, *bout* wordt den klank volkomen beantwoord, dat ieder met my zal toestemmen, die gewoon is met zyn gehoor daaromtrent te raadpleegen, maar dewyl het hedendaagfche gebruik, dit niet gelieft goed te keuren, om dat het te veel tegen de Buiging strydt, daarom wordt by veelen de T achter de D, in de tweede en derde persoon van het eenvoudig en in de tweede van het meervoudig getal gezet; dat de alömvermaarde Vondel (wiens keurigheit in den klank, uit zyne schriften genoeg te leezen is) ook heeft waargenomen, van wien tot een staal zy, dit volgende, in zyne Poëzy, 1te deel bladz. 526.

- „ Stokoude Anna, die Gods tempel
- „ Nacht en dagh bewaerde, en badt,
- „ Nimmer over Arons drempel
- „ Om een lucht naar buiten tradt, enz.

zo dat nu de eerste persoon ik *bied*, ik *boud*, enz. met *slap* nog maar overig blyft, om voet voor *Leev* en *Geev*, te geeven, dewyl de D den klank en *slap* der Buiging niet beantwoord; doch dit zal weinig sterkte voor de V verschaffen, want het algemeen gebruik heeft dit reeds lange tyden goedgekeurt; en zo is het niet gelegen met *Leev*, *Geev*, enz. zy stryden juist niet tegen de Buiging; maar aan de uitspraak konnen zy in geen van de drie personen van het eenvoud, noch in de tweede persoon van het meervoud voldoen.

Men hoore eens wat Moonen van deze spellinge zegt:

„ Wy kunnen niet goetkeuren de heden-
 „ daagsche nieugesmeedde spelling, waar
 „ door, om quansuis de afkomste en ver-
 „ wantfchap der woorden nader te koomen,
 „ de welluidendheit ten hoogften benadeelt
 „ wordt, en in plaatse van *graf*, *staf*, *hof*,
 „ *brieff*, *gerieff*; geschreeven *grav*, *stav*, *hov*,
 „ *briev*, *geriev*; gelyk ook voor *huis*, *gruis*
 „ gevonden wordt *huiz*, *gruiz*” zie zyn
 Spraakk. bladz. 33. gelyk mede op bladz.
 108, 109, en 110.

En P. H. Poeraat, in Moonens spelling verdeedigd, bladz. 30.

„ Hoe veele zyn 'er niet die geschreeven
 „ willen hebben, *Neev*, *Geloov*, om dat men
 „ *Neeven* en *Gelooven*, in het meervoudig zeg-
 „ gen moet. Zonder het een of Meervout
 „ te verstaan; zonder op de merktekenen te
 „ letten, ik laate staan te weeten, waernaer
 „ eene taal moet worden getoetst” enz.

Laten wy nu zien welke onvoegzaamheid

24 AANMERKINGEN OVER HET

dat 'er is in te schryven, ik *Leef*, *Geef*, gelyk de Schryver voorgeeft. kan iemand zulks daarin vinden? voor my, ik niet; maar wel in ik *vraach*: want *leef* is volgens den klank; maar *vraach* is strydig tegen denzelfven. Zie over deze onvoegzaamheid, hier voor bladz. 9 en 10. Ik haal hier *vraach* aan, om dat die Schryver voorstelt, als men *geef*, *leef*, schryft, dat men dan ook *vraach*, enz. kan schryven. Edoch, hy heeft den klank by de uitspraak van dat woord niet wel opgemerkt.

Waarom zulke Schryvers tot deze spelling overgaan, denk ik dat eene groote beweegreden zyn zal, dat zy hunne oogen slaan op de werkwoorden, *Vraagen*, *Maanen*, *Straffen* enz. en op de Naamwoorden *Straat*, *Kous*, *Kaars*, *Vloot*, of diergelyken, om dat zy dezelfde Letters, in hunne *buiging* behouden; en niet bezinnen dat de *Werkwoorden*, *Leezen*, *Vreezen*, *verryzen* eene S, en die *Naamwoorden* gelyk *Huis* enz. eene Z in hunne *Buiging* aanneemen.

En den klank daarby verwerpende kan men niet anders, als ongeschikte en wanstallige woorden voortbrengen.

Wat de Naamwoorden nu aanbelangt, dat 'er zo veel reden is, om te schryven *geloov*, *schrivt*, *belovte*, met V als om te schryven, *Raad*, *Bloed*, *Voedsel*, *Stad*, en niet *Raat*, *Bloet*, *Voetsel*, *Stat*:

Daarop zeg ik, dat tot nog toe niet beflist is, of men die woorden, naar hunne oorspronkelijke of volgens het meervoudige getal met D schryven mag, en dat de Schryver zich wel degelyk vergist, van dit, als reeds gewettigt
en

en afgedaan, aan te merken; gelyk uit zyn voorftel klaarlyk blykt. Begeert men Schryvers te hebben, die voor de D met redenen pleiten (een ieder verftaat ligt, dat men fpreke van de D, achter eenen korten of langen klinker te plaatzen, wanneer woorden in hun Meervoudig getal of in hunne afleidinge eene D hebben) men zie, by Samuel Ampzing in zyn Taalbericht der Nederd. spelling bladz. 63. Willem Sewel, Spraakk. bladz. 15. Het Konstgenootfchap *Nil volentibus arduum*, in zyne Verhandelingen van der Letteren Affinitas bladz. 5. L. ten Kate, 1ste d. bladz. 389. En by Jan van Belle, in zynen Wegwyzer ter Spel- Spraak- en Dichtkonden bladz. 7. in de aantekeningen. En die voor de T zyn, brengen geene mindere bewyzen by voor hunne ftellinge, waarvan men kan nazien, Moonen Spraakk. bladz. 34 en 35, P. H. Poeraat in zyn meergem. Verd. bladz. 46 en 47. Nyloë, Aanleiding enz. Hoofdf. 6. § 4. bladz. 38 en 39. Het is te wenschen dat eens eene geoeffende Pen haar werk maake, om de Taalminnaars of tot de eene of de andere spelling te doen overgaan, op dat ieder daarin eenen zelfden en vasten voet voor altoos eens houden mooge: maar helaas! daar is niet veel hoops toe.

Dewyl nu dit geen afgedaane zaak is, zo kan men die woorden *geloov*, *fchryv* enz. ook niet met V fchryven; indien dit toch tot eene drangreden verftrekken moest. En aan den klank kunnen zy nooit met V beantwoorden. Het welke met my toefstent, de Heer Nyloë, zeggende: „*geen V of Z zynde by ons zagte letters,*

„ hebben het vermogen om sillaben te sluiten, dat
 „ kunnen de *f* en *s* doen die sterker zyn; en zo de *V* en
 „ Zachter aan een woort of sillabe komen, moet men
 „ die in *f* en *s* veranderen” enz. zie zyne Aanl.
 bladz. 39. ook Poeraat in de meer aangehaal-
 de verd. bladz. 52. „ De *B* kan niet volstaan
 „ noch de stuiting uithouden, in *Trap*; de *V* niet
 „ in *Neev*” enz. En J. van Belle, Wegw.
 bladz. 15.

- „ De *V* te zagt aan 't einde eens woords te stellen;
- „ Dient om Vaar, Vel, Vlas, Halven, Vrind te spellen;
- „ Terwyl ze in *f* altoos verwisfeld word,
- „ Indien men 't woord van lettergreep verkort’;
- „ Gelyk in slaaf (van slaaven) Neef (van Neeven,)
- „ Van (grove) grof, en Geef of Gaf (van geeven.)”.

Hierby voegt voornaamelyk het voorschrift dat W. à Winchooten, (zynde een veel vroeger Schryver) aangaande die zelfde zaak, in zyne Letterkonst gegeven heeft; daar Hy zich, bladz. 10 aldus hooren laat: „ *Wie en*
 „ weet niet, dat op zyn *Hollands* verschild fel van
 „ vel: faal van vaal enz? gelyk wy dit onder-
 „ scheid in het begin der woorden voor oogen beboo-
 „ ren te houden, soo is het ook een aanmerkelyke
 „ saak, dat wy zelfs in het midden, en het eind der
 „ woorden daarop naarstelyk agt geeven: want soo de
 „ uitspraak een *F* vereischt, soude het niet een groo-
 „ te sloffigheid syn deese Letter te veranderen in een
 „ *V*? en soo ook een *V* te schryven in de plaats van
 „ eene *F*? wel aan dan schryf altyd, soo gy
 „ spreekt: en derhalven en schroomd niet te schry-
 „ ven, vyf, lyf, liefde want ik en weet niet
 „ wat viesigheid ik my inbeeld te hooren, als ik
 „ lecs

„ lees vyv, lyv, liefde: dewyl de *kragt van*
 „ de *F in al fulke woorden niet dan al te klaar ge-*
 „ *boord werd, en de gewoonte van onse Taal wel*
 „ *lyden kan, dat de eene Letter veranderd in een*
 „ *andere.*” Hier mede agt ik de spelling van
 F tegen die van V genoeg verdedigd te zyn,
 en dat daar niets minder, dan onvoegzaam-
 heid, in te vinden is.

En *dragt, klagt, gewigt* kan men niet anders
 dan met (g) schryven, dewyl zy aan hunne
 afleidinge voldoen; (koomende van *Draagen,*
Klaagen, Weegen) en ook aan den klank be-
 antwoorden. Ook gebruikt men CH niet als
 daar men een scherpe G noodig heeft, of (ge-
 lyk veelen doen) om onderscheid tusschen de
 betekenis van eenige woorden te maaken,
 als:

Gelach, is het *Lachen*, in onderscheidinge
 van *Gelag*, onkosten, die men ergens maakt.
 En *Licht*, is de *Dag*, in onderscheidinge van
Ligt, een byvoegelyk Naamwoord, dat ge-
 maklyk betekent. Als ook *noch*, een ontken-
 nend Bywoord, en *nog*, Bywoord van Tyd.
 Het ontkenkend gebruikt men dus: Noch het
 een, noch het ander. En het Bywoord van
 Tyd: My leeft nog, 't is nog; Tyd enz.

Wie ziet nu de *aanmerkingen* van dien Schry-
 ver voor zo gegrond aan, als zy wel voor-
 koomen? myn wensch is (ten beste onzer
 kostelyke Moedertaale) dat zy door niemand
 gevolgd, maar van elk geheellyk moogen
 verworpen worden.

Indien men eens met dien Schryver al-
 leen voor grondregels in 't schryven instelde
 (waarop zyne *aanmerkingen* ook gegrond zyn)
 de

de Betekenis, of de Afleiding, en de Buiging van het woord: hoe zou men onderscheid kunnen maaken, tusfchen *feilen*, een misflag hebben, en tusfchen *vylen* iets met eene vyl glad maaken, tusfchen *beeving* zelfft. naamw. en *bewing* voorleden tyd van het werkwoord bevangen? beroept men zich op de afkomst of buiging, en zegt men *feilen* komt van *feil* en *vylen* van *vyl* en *beeving* van *beeven* en *beving* van *bevangen*: hoe zou men dan kunnen fchryven *feil* en *vyl*, *Beeven* en *Bevangen*? want als men naar den klank niet te werk gaat, en die uit het oog verliest; zo kon men fchryven *vyl* voor *feil* en *feil* voor *vyl* *Beefen*, of *Befen* voor *Beeven* en *Befangen* of *Beefangen* voor *Bevangen*. Ja hoe zou men kunnen fchryven, *zegenen* en *locbenen*, *knibbelen* en *buppelen*: want voor *zegenen*, zou men kunnen zetten, *zechenen*, voor *locbenen* *logenen*, voor *knibbelen*, *knippelen*, voor *buppelen*, *bubbelen*, en zo veele bastaardijen meer, die daar uit zouden voortfpruiten.

Hierom zeggen wy, dat het Gebruik of de Klank voor eenen grondregel moet doorgaan, zeggende met den Heere Moonen, in de Voorrede van zyne Spraakkonst, „het gemeene gebruik geeft aan de regels den oirfprong.” Ja, ik zeg het moet onze Taalmeester zyn, indien men iets goeds en gegronds wil voortbrengen. Wat Taalman heeft zulk eene ftelling ooit voortgebracht? Doch, die de fok in handen genomen heeft moet haar uithouden, tot het fchip gewend heeft.

Mag ik uit de ftellingen die deze Schryver doet, niet met recht, dit gevolg trekken?
dat

dat na verloop van eene halve eeuw onze Taal by de tegenwoordige zou verschillen, zo veel, als zy t'hans verschillende is, van de Hoogduitsche? want verwerpt men den *klank*, en stelt men alleen de *afkomst* en *buiging* tot regels in, zo kan eene taal niet anders dan van dag tot dag in bezwalinge toeneemen, als zynde aan de bevattinge en het oordeel van een iegelyk blootgesteld.

Te recht mag men tegen zulk eene ongeregeltheid, met den welspreekenden Heere P. Rabus uitroepen, gelyk hy deed op onze Taalverbastering (*).

„ ô Vader Hoofd! ô Vondel! ryst uit 't graf!
 „ Verrys en wreek uw Nederlandsche schriften,
 „ Die uwe Pen tot Hollands Glorie gaf,
 „ En wilt dit schuim van onze landaart ziften.”

Ziet men in de voorige woorden op den *klank*, zo zal de Pen geen gevaar loopen van te struikelen, maar zy zal woorden voortbrengen, die noch tegen de *afkomst*, noch tegen de *buiging* stryden.

Wie zal de klank nu met my voor geen grondregel erkennen, zo wel als de *afkomst* of *buiging*?

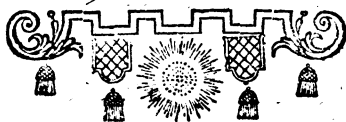
Maar nu moet men dienaangaande zich niet schikken, naar het gemeen gebruik, (ik meen straattaal, die onder het graau gebruikelyk is) maar, naar de Schryvers des Lands die
 de

(*) In zyne vermaaklykheden der Taalkunde, bladz. 58.

de Taal het beste ſpreeken; en dan moet een rechtſchapen Kenner beoordeelen, of de klank de eigenschap der Taale ook bevlecken zou, en aldus volgens ons ſpreekwoord, *kaf van Koorn ziften.*

Zie daar geliefde Vaderlanders! myne *Aanmerkingen* over het misbruik der Letter V, die enkel uit liefde voor onze Taal zyn uitgegeeven, en ten beſluite willen wy u met die zelfde zucht nog toegeroepen en gebeden hebben:

Helpt my die bastaardy, ô lieve Taalgenooten,
 Uit de echte ſpelling van ons Nederduiſch verſtooten:
 Hoe welgedaan zy van gelaat ook ſchynen mag,
 Is toch haar hulſel valsch en ſchuwt den klaaren dag.
 Men verwe vry een vlek of eenig ander letſel,
 Maar eigenaartig ſchoon vereiſchte nooit blanketſel.
 De Taal is zonder haar zeer los voor tong en oor,
 En haar bevalligheid, ſtraalt liefelyker door.

VERBETERING

Bladz. 14 regel 11 staat; bladz. 27, moet zyn 28.

UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

